

MATERIAŁY

IV MIĘDZYNARODOWEJ NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI

«NOWOCZESNYCH NAUKOWYCH OSIĄGNIĘĆ – 2008»

1-14 lutego 2008 roku

Tym 15
Geografia i geologia
Muzyka i życie
Fizyczna kultura i sport

Przemysław
Nauka i studia
2008

© Nauka i studia, 2008
© Nauka i studia, 2008

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasieńskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

**Materiały IV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji
«Nowoczesnych naukowych osiągnięć - 2008»**

Tym 15. Geografia i geologia. Muzyka i życie.

Fizyczna kultura i sport.: Przemyśl. Nauka i studia - 88 str.

W zbiorze ztrzymają się materiały IV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji

«Nowoczesnych naukowych osiągnięć - 2008».

1-14 lutego 2008 roku po sekcjach: Geografia i geologia.

Muzyka i życie. Fizyczna kultura i sport.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,

Użyta do innej publikacji.

2. Федотов В.А. «Туризм – сфера підприємництва» Краснодар 2006.

3. Гужин О.И. «Роль туризму в мировій, національній і регіональній економіках». Краснодар 2006.

Костенюк Л.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра гідроекології, водопостачання та водовідведення

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ СЕЛІВ В БАСЕЙНІ РІЧКИ ЧЕРЕМОШ

Основними аресалами селепроявів на території Українських Карпат вважають басейни річок Дністер, Тиса та Прут. Важливо відмітити, що для всіх вище названих басейнів характерним є зростання кількості проявів селевих явищ в період після другої світової війни. Причиною такої закономірності є інтенсивна вирубка лісу, саме в цей період, на потреби народного господарства. Цей фактор є основною причиною інтенсивного зростання ерозійних процесів, і як наслідок прояву селевих явищ.

Черемош, як один з найбільших правих допливів річки Прут, що протікає на межі Івано-Франківської та Чернівецької областей, є типовою гірською річкою, 70-80% його басейну розміщено в межах Карпатських гір. Він утворюється від злиття двох великих гірських потоків – Білого і Чорного Черемошів поблизу с. Устеріки у Верховинському пониженні. Обидва витoki беруть свій початок в найнепрístupнішій частині Українських Карпат – у Чивчинських горах на висоті 1680м, і протікають у вузькій, ущелиноподібній долині.

Басейн Черемошу входить до регіону із середнім ступенем селевої активності [6]. В межах всього басейну річки можна виділити декілька регіонів з особливо сильними проявами селевих явищ. Так, в межах басейну Білого Черемошу слід відмітити верхів'я річки Перкалаб в місці її злиття з річкою Сарата, де на невеликій ділянці в урочищі Яловиця сформувались шість селевих водозборів. Особливо небезпечні селі в даному регіоні спостерігались в середині червня 1959 та травні 1965 років. Саме в цей період зафіксовано проходження водно-кам'яних селів, значної потужності та витрат, що призвели до серйозних переформувань русла річки та деформації її берегів [5].

В басейні Чорного Черемошу чітко виділяються два райони з катастрофічним ступенем прояву селевої небезпечності. Перший такий регіон об'єднує басейни достатньо великих лівих приток Чорного Черемошу: річки Бистрець, Дземброня, Бережниця, де найбільш руйнівні селі відмічались ще в 1927 році, а потім неодноразово повторювались. На річках Бистрець та Дземброня одночасно селі пройшли в 1927 та 1959 роках, було зруйновано та підтоплено житлові будинки, знищено

мости та берегові укріплення. На річці Бережниця в 1959 та 1965 роках (аналогічно до селепроявів на р.Перкалаб) пройшли грязе-кам'яні селі, викликані інтенсивними опадами. Основні негативні наслідки проходження цих селів – зруйновані дороги, мости, берегові укріплення, та деформація русла річки. Друга ділянка селенебезпечних проявів розташована на лівому березі річки Чорний Черемош і простягається від с.Криворівня до с.Устеріки. На цій ділянці нараховується 11 дрібних водозборів з активними селепроявами, при чому їх активність була відмічена ще в 1911 році.

Отже в межах всього басейну річки локальні ділянки розвитку і поширення селевих явищ спостерігаються на його витоках – Білому та Чорному Черемошах. Причиною цього є гірський характер цих річок та достатні похили їх схилів для утворення селевих потоків. Після їх злиття річка ще на 25-30 км зберігає гірський характер, поступово виходячи на передгір'я де немає умов для селепроявів.

Негативні наслідки спричинені проходженням селів на річках Українських Карпат важко оцінити. Значні збитки від руйнування автомобільних доріг та залізнодорожних шляхів, знесених мостів, плотин, житлових будинків, ліній зв'язку та електропередач нанесли непоправної шкоди народному господарству та збільшили витрати державного бюджету. Економічно не можливо оцінити шкоду від розмитих берегів та деформацій русла річки. Зустрічалися також випадки, коли конус виносу селя, який складається з уламкового матеріалу, повністю перегороджував русло річки і цим самим призводив до порушень її гідрологічного режиму. Часто відбувалися замулення сільськогосподарських угідь, а в окремих випадках селі призводили до трагічних випадків загибелі людей.

Для ефективної боротьби з селевими потоками в Українських Карпатах необхідне проведення широкого комплексу організаційно – господарських, агротехнічних, лісомеліоративних та меліоративно-технічних заходів.

Також вкрай важливим є відновлення спеціалізованого вивчення селенебезпечних районів. Об'єднання роботи науковців різних служб і організацій під єдиним керівництвом, яке б регулювало та фінансувало проведення робіт по прогнозуванню та попередженню небезпечних селевих явищ на території Українських Карпат. Важливу роль у попередженні цих катастрофічних явищ повинні відігравати гідрометеорологічні станції, що розміщені в даному регіоні.

Література:

1. Кадастр (каталог) селеопасных рек и селевых паводков в горных районах Украинской ССР (Крым, Карпаты). – К., 1969. – 157 с.
2. Наумов М.И. Современные физико-геологические явления в бассейне р.Черемош. // Основные проблемы изучения и использования производительных сил Украинских Карпат. – Львов: Каменяр, 1967, С.319-320.
3. Онуфриенко Л. Г. Селевые потоки в Карпатах. // Метеорология и гидрология. 1955. – №6 – 47 с.

4. Поляков А.Ф. О причинах интенсификации селевых явлений в Карпатах // Метеорология и гидрология. 1959. – №8 С. 27 – 29.

5. Скляр М.З., Ситко В.А. Отчет №1 по теме «Геологические и Гидрогеологические условия зон формирования селевых потоков в Западных областях УССР».:Киев, за 1964 – 1966, 294 с.

6. Скляр М.З., Ситко В.А. Отчет №2 по теме «Геологические и Гидрогеологические условия зон формирования селевых потоков в Западных областях УССР».:Киев, за 1964 – 1966, 173 с.

Michał Stankiewicz Ph.D., Paweł Pędzich, Ph.D.,
Department of Cartography, Faculty of Geodesy and Cartography,
Warsaw University of Technology

HYDROGRAPHIC AND SOZOLOGICAL DATABASE AS A SOURCE OF INFORMATION ON GEOGRAPHIC ENVIRONMENT IN POLAND

One of the tasks of the State Geodetic and Cartographic Services, which are subordinated to the Head Office of Geodesy and Cartography, concerns production of official thematic maps, including the Hydrographic Map of Poland at the scale of 1:50 000 and the Sozological Map of Poland at the scale of 1:50 000. Since 2005 those maps, which are accessible in both, digital and analogue forms, have been made basing on the developed hydrographic and sozological databases.

Whilst «hydrography» is a universal and commonly known term, the term «sozology», which exists in the Polish science, geography and cartography, requires some more explanation. This term originates from the Greek language in which the word *sozein* means «to protect, to safe». It was firstly introduced in Poland in 1965 by Professor Walery Goetel for the science related to protection of the nature and natural resources. Practically, the scope of sozology, as the science, is much wider and it also concerns research on investigations of natural transformations resulting from antropopression and prevention against their negative impacts.

1. Hydrographic and sozological maps – the historical approach

The precursor of production of the **hydrographic** map in Poland was Professor M. Klimaszewski, who proposed – at the beginning of the fifties of the 20th century – to make and publish the hydrographic map of Poland basing on field surveys. In the period 1954 – 64 four successive issues of instructions concerning the development of the hydrographic map of Poland at the scale of 1:50 000 were published under the auspices of the Institute of Geography of the Polish Academy of Science. Basing on

SPIS

GEOGRAFIA I GEOLOGIA

OBSERWACJA, ANALIZA I PROGNOZOWANIE METEOROLOGICZNYCH WARUNKYW

- Галич Е.А., Школьный Е.П.** Особенности крупномасштабных циркуляционных процессов в западном секторе южного полушария 3

HYDROLOGIA I WODNE ZASOBY

- Паланичко О.В.** Аналіз природних факторів формування стоку води та наносів в басейні річки Бистриці Солотвинської 8
- Катюжанская О.Г.** Проблемы и особенности развития туристско-рекреационного комплекса Краснодарского края 10
- Костенюк Л.В.** Особливості формування та проходження селів в басейні річки Черемош 16
- Michał Stankiewicz, Paweł Pędzich** Hydrographic and Sozological Database as a source of information on geographic environment in Poland 18

BIOGEOGRAFIA, BIORIESURSOWIEDIENIJE, BIORAZNOOBRAZIJE

- Андрушко С.В.** Сохранение и поддержание биологического разнообразия посредством городского озеленения (на примере города Гомеля) 26

KARTOGRAFIA I GEOINFORMATIKA

- К.М.Акпамбетова** Рельеф аридной зоны Казахстана 28
- Arkadiusz Niewiadomski** Structural and functional changes of geographical environment in the area of former sulphur mine in Machów (Poland) 34
- Paweł Pędzich, Michał Stankiewicz** The Topographic Database as the basis for development of topographic maps in Poland 43

EKONOMICZNA GEOGRAFIA

- Йоанна Снядек, Алина Заядач** Планирование развития туризма в польских регионах, на примере Лещинского региона 55